PRO HST

Tiedote
30.5.2002
Julkaisuvapaa klo 10.00

SÄHKÖISTEN PALVELUJEN YLEISTYMINEN EDELLYTTÄÄ YHTEISTYÖTÄ YLI SEKTORIRAJOJEN

Selvitys vahvan tunnistamisen eduista luovutettiin ministeri Korhoselle

Alue- ja kuntaministeri **Martti Korhonen** vastaanotti tänään ns. Pro HST -ryhmän laatiman raportin ”Maitohappoja suomalaisessa tietoyhteiskuntakehityksessä”. Pääosin elinkeinoelämän vaikuttajista koostuva Pro HST -ryhmä on pohtinut syitä sähköisen henkilökortin ja turvattujen asiointipalvelujen hitaaseen leviämiseen Suomessa ja selvittänyt, mitä asian edistämiseksi voitaisiin tehdä. Raportissa arvioidaan mm. niitä hyötyjä ja potentiaalisia säästöjä, joita turvattu sähköinen asiointi tuo, sekä esitetään ratkaisuvaihtoehtoja henkilön sähköisen tunnistamisen (HST) laajentamiseen.

Pro HST -ryhmä katsoo, että sähköisen henkilöllisyyden ja sitä varten jo rakennetun perusinfrastruktuurin laajalla hyödyntämisellä on suuri merkitys koko suomalaiselle yhteiskunnalle – ei vähiten sen tuomien suoranaisten säästöjen vuoksi. Asiointipalvelujen sähköistäminen saa aikaan tehokkuuden kasvua, mutta yhtenä esteenä sähköisen henkilökortin yleistymiselle ovat olleet juuri puuttuvat palvelut. Koska työn tuottavuuteen ja palvelujen tehokkuuteen joudutaan kuitenkin jatkossa panostamaan entistä enemmän, on sähköisten palvelujen lisääminen välttämätöntä. Siten palvelut voidaan laajentaa ympärivuorokautisiksi sekä ulottaa myös syrjäseuduille kustannuksia lisäämättä. Pinta-alaltaan suuressa, haja-asutussa maassa tämä ei ole merkityksetön asia. Sähköiset asiointipalvelut myös varmistavat demokratian toteutumisen lisäämällä ihmisten osallistumismahdollisuuksia, ja ne antavat työelämässä uusia työnteon mahdollisuuksia. Yksityisen ihmisen kannalta säästöt liittyvät usein ajankäyttöön ja liikkumiseen, joiden merkitystä ei tule aliarvioida.

Raporttia esitelleen Osuuspankkikeskuksen kehittämisjohtajan **Matti Korkeelan** mukaan sähköisten palvelujen houkuttelevuutta voitaisiin lisätä siten, että sähköinen henkilökortti olisi käypä tunnistautumis- ja sähköisen allekirjoituksen luontiväline kaikkiin luotettavaa tunnistamista edellyttäviin palveluihin nykyisten salasana- ja käyttäjätunnusmenetelmien ohella. Sähköisen henkilökortin käyttäjille olisi myös kohtuullista antaa ”itsepalvelualennusta” niissä asiointipalveluissa, joissa alennuksen myöntäminen on mahdollista.

Verkkotietoturva avainasia

Verkkotietoturvan toimivuudesta tuleva säästö on Pro HST -ryhmän mielestä yhteiskunnan perusasioita. Internet on käyttökustannuksiltaan edullinen, mutta ei turvatasoltaan riittävä, minkä vuoksi sähköisen asioinnin yleistyessä luotettava henkilön ja palvelujen sähköinen tunnistaminen on välttämätöntä. Tämä onkin yksi kulmakivi sähköisen asioinnin leviämisessä. Raporttia luovuttaessaan varatoimitusjohtaja **Markku Alava** Fenniasta totesi, että ilman tunnistuksen standardointia sähköinen asiointi ei lähde liikkeelle. Nykyisessä tilanteessa eri organisaatiot kehittävät pakon sanelemina omia ratkaisujaan, jotka tulevat myöhemmin olemaan yhteisen ratkaisun esteinä. Makrotasolla palvelukohtaiset salasanat ovat kalliita hallinnoida ja rinnakkaiset järjestelmäinvestoinnit kuluttavat

rahaa ja resursseja. Kansalaisten kannalta käyttäjäystävällisyys paranee, kun ei tarvita monia salasanoja ja kortteja, vaan eri palveluihin on turvattu pääsy yhdellä tunnuksella.
”Sähköinen identiteettimme älköön olko kauppatavaraa. Kilpailu suunnattakoon sitä hyödyntäviin palveluihin ”, Markku Alava toivoi.

Jääkö Suomi jälkeen?

Suomi luetaan edelleen maailman johtavien tietoyhteiskuntamaiden joukkoon sähköisen tunnistamisen alueella, mutta muut maat ovat jo kirimässä ohitsemme. Esimerkkinä voidaan mainita naapurimaamme Viro, joka varustaa parin vuoden sisällä koko väestönsä sähköisillä henkilökorteilla, tietoyhteiskunnan ”kulkuluvilla”. Pro HST -ryhmän raportissa esitellään myös monien muiden maiden nykytilanne. Euroopan maista pisimmällä ovat Ruotsi, Suomi, Viro ja Italia, joissa viranomaisen myöntämät sähköiset henkilökortit on jo otettu käyttöön. Edistyneitä hankkeita on myös Belgiassa, Saksassa, Itävallassa ja Espanjassa.

Yhteistyöllä tehokkaampaan yhteiskuntaan

Niin elinkeinoelämässä kuin hallinnossakin tarvitaan jatkossa uudenlaista toiminnallista tehokkuutta, ja Pro HST
-ryhmän mukaan yhtenäiset perusratkaisut sähköisessä tunnistautumisessa toisivat myös kilpailuetua yritystoiminnalle. Nykyistä tehokkaammat ja paremmin toimivat palvelut edellyttävät verkostoitumista. Tietoverkoissa tämä on helppo toteuttaa.

Käytännön toimenpiteinä sähköisen asioinnin edistämiseksi Pro HST -ryhmä ehdottaakin tavallisen ja sähköisen henkilökortin yhdistämistä yhdeksi julkishallinnon myöntämäksi sähköiseksi henkilökortiksi. Ryhmän mielestä korttia tulisi voida käyttää kuntakorttina ja sähköinen henkilöllisyys luoda kaikille sitä haluaville alennettuun hintaan vuosien 2003 ja 2004 aikana. Edelleen ryhmä pitää tärkeänä sähköisen henkilöllisyyden luomismahdollisuutta yksityisen yrityksen liikkeelle laskemalle kortille sekä kännykkään, jolloin kansalaisvarmenne olisi käytettävissä matkaviestimissä. Pro HST -ryhmä korostaa myös tiedon levittämisen merkitystä kansalaisille henkilön sähköisen tunnistamisen mahdollisuuksista. Raportissa ehdotetaankin valtion markkinointi- ja tiedotuskampanjan toteuttamista.

Tulevaisuuden kehityshankkeina tänään luovutetussa raportissa esitetään mm. sähköisen henkilökortin käyttäminen digi-tv:n tunnistautumisvälineenä. Pro HST -ryhmä painottaa yhteistyön merkitystä yli sektorirajojen: tarvitaan avoimuutta, innovatiivisuutta ja kehityshakuisuutta. Toimivan yhteistyön edellytyksenä on vahva ja rohkea päätöksenteko. Ryhmän mukaan tietoyhteiskuntaan ei liu’uta sattumalta, vaan se edellyttää johtajuutta ja myös resurssointia. Valtiovallalta ryhmä odottaakin sen vallassa olevien esteiden poistamista sekä esimerkinomaista toimintaa ryhtymällä omissa palveluissaan henkilön sähköisen tunnistamisen varauksettomaksi käyttäjäksi.

Lisätietoja:
Varatoimitusjohtaja Markku Alava, Fennia, puh. 010 503 6600
Kehittämisjohtaja Matti Korkeela, Osuuspankkikeskus, puh. 0500 602 602
Ylijohtaja Ritva Viljanen, Väestörekisterikeskus, puh. (09) 2291 6640
www.vaestorekisterikeskus.fi

Tervehtien
Viestintäjohtaja Anna Lauttamus-Kauppila, Väestörekisterikeskus, puh. (09) 2291 6624 tai 050 563 5724
Viestintäsuunnittelija Irene Rissanen, Väestörekisterikeskus, puh. (09) 2291 6717 tai 050 573 7210, sähköposti irene.rissanen@vrk.intermin.fi

Maitohappoja suomalaisessa tietoyhteiskuntakehityksessä -raportin tekstiosuus on luettavissa Väestörekisterikeskuksen www-sivuilla osoitteessa www.vaestorekisterikeskus.fi.

PRO HST

Fennian varatoimitusjohtajan Markku Alavan puhe Maitohappoja suomalaisessa tietoyhteiskuntakehityksessä -raportin luovutustilaisuudessa ministeri Martti Korhoselle 30.5.2002

Arvoisa herra ministeri,

Sähköinen asiointi edellyttää monissa toimissa asiakkaan luotettavaa tunnistamista. Tämän puute on eräs merkittävimmistä asioinnin leviämisen esteistä. Palvelun käyttäjät pitävät rekisteröitymisiä hankalina semminkin, kun jokaiseen palveluun pitää rekisteröityä erikseen. Toisaalta palvelujen tuottajat ja tuotteiden myyjät pitävät tätä liiketoimintaan ryhtymisen edellytyksenä. Lisäksi molemmat osapuolet haluavat, että käyty virtuaalinen keskustelu pätee, eikä muutu matkalla eikä ajan kanssa. Universaaliin palveluun on Suomessa kehitetty ratkaisu, HST, mutta sen leviäminen on edennyt hitaasti.

Noin vuosi sitten heräsi ajatus, että asialle olisi elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon yhteisin ponnistuksin tehtävä jotakin. Väestörekisterikeskus on kiitettävästi vienyt asiaa eteenpäin, mutta sen voimat eivät yksin riitä. Rinnalle oli hyvä saada tunnistusta hyödyntävien organisaatioiden tuki. Eri toimijoiden piireissä toteutettavat erillisratkaisut tekevät päivä päivältä sähköisen tunnistamisen ongelmakentän koko ajan entistä vaikeammin hallittavaksi. Yksilö hukkuu tunnusten ja salasanojen viidakkoon, ja makrotasolla haaskaamme rahaa ja resursseja rinnakkaisten järjestelmäinvestointien vuoksi.

Tältä pohjalta koottiin 20 hengen joukko elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon edustajista työryhmäksi, joka otti nimekseen Pro HST -ryhmä. Työryhmän tavoitteena oli selvittää yhteisesti, mistä johtuu, ettei HST-kortti ole levinnyt odotusten mukaisesti ja poistaa havaitut pulmat.

Ryhmä on kokoontunut joka kolmas kuukausi ja järjestänyt kolme seminaaria asian tiimoilta. Heti alkuun selvisi, että eräs leviämisen este on puuttuvat palvelut. Kun näitä ei ole, ei ole motiivia hankkia korttiakaan. Ja kun ei ole kortteja, eivät palvelun tuottajat ole valmiita hankkimaan korttien käyttöä palvelevaa infrastruktuuria. Tyypillinen harakka tervatulla katolla -tilanne on siis kyseessä. Näinpä erääksi osatehtäväkseen ryhmän jäsenet ottivat luoda omissa taustaorganisaatioissaan sellaisia palveluja, jotka hyödyntävät HST:ta.

Varsin varhain kävi ilmi, että koko sähköisen asioinnin ongelmakenttä on syytä koota yksiin kansiin ja selvittää, miksi asiassa eteneminen on tärkeätä. Tätä tehtävää palvelee täällä tänään luovutettava raportti. Se pyrkii vastaamaan kysymyksiin, minkä johdosta sähköinen identiteetti on meille tärkeä niin kansalaisina kuin kansakuntanakin, mikä on vallitseva tilanne eri maissa ja mitkä ovat tarjolla olevat ratkaisuvaihtoehdot. Muistiossa on myös lyhyt kuvaus käytettävästä teknologiasta.

Ehkäpä päähuomio muistiossa on kiinnitetty hyötyjen arviointiin ja potentiaalisiin säästöihin sähköistä asiointia hyödynnettäessä. Sähköinen identiteetti on tässä vain sivuosassa, mutta toki tärkeässä sellaisessa. Suomi mielletään kansakuntana korkean teknologian maaksi, joka itse hyödyntää tuottamiaan laitteita. Kännykkä- ja internet-liittymien tiheys ovat maailman kärkiluokkaa. Näinpä viime vuosien tuottavuuden lisäyksestä valtaosa on syntynyt siten, että asioita

on hoidettu entistä tehokkaammin. Seuraava vaihe monessa asiassa on siirtyä sähköiseen asiointiin niin yksityisissä kuin julkisissakin palveluissa. Moni tehtävä onkin siirrettävissä laatua heikentämättä sähköiseen itsepalveluun. Samalla palvelu voidaan laajentaa ympärivuorokautiseksi sekä ulottaa syrjäseuduille siinä, missä keskustaajamiinkin kustannuksia lisäämättä. Tietojärjestelmät skaalaantuvat varsin joustavasti tarpeen mukaan. Pinta-alaltaan suuressa, haja-asutussa maassa tämä ei ole merkityksetön asia.

Kansalaisen kannalta uusien palvelujen käytön vaikeus on esteenä niiden omaksumiselle. Pankkiautomaatin käyttö ja sen tunnussanatekniikka ovat vielä jotenkin hallittavissa, mutta kun tämän rinnalle on tullut jo tusinan verran muita tunnuksia ja salasanoja ja lisää on tulossa koko ajan, on kuluttajan mitta täynnä. Hän odottaa oikeutetusti, että palvelun tarjoajat löytävät toisensa ja pääsevät yhteisesti yksinkertaisempaan ratkaisuun kuin mitä tarjoavat palvelukohtaiset tunnistukset. Toisaalta kuluttaja edellyttää, että häntä koskevat tiedot pidetään turvassa ja että hänen antamiaan tietoja ei voi muuttaa perusteetta.

Kansakuntana Suomen maine uuden teknologian kärkirivin maana edellyttää, että se myös tällä tunnistamisen alueella etenee kilpailijamaittensa tahtia, ellei hieman nopeamminkin. Me lähdimme ripeästi liikkeelle, mutta alun jälkeen ovat kilpailijamme kirineet raon umpeen ja kovaa kyytiä jättämässä meitä jälkeensä. Esimerkkinä voidaan mainita naapurimaamme Viro, joka varustaa parin vuoden sisällä koko väestönsä näillä tietoyhteiskunnan 'kulkuluvilla'.

Ilman tunnistuksen standardointia sähköinen asiointi ei lähde liikkeelle. Vasta kieliopin synty suomen kielen turvaksi synnytti suomalaisen kirjallisuuden, mikrotietokoneiden käyttöjärjestelmien standardisointi koneiden massavalmistuksen jne. Sähköisen tunnistuksen kanssa uskomme olevan samasta asiasta kyse. Niin kauan kuin standardi puuttuu, kehitys ei lähde käyntiin. Pakon sanelemina eri organisaatiot kehittelevät omia ratkaisujaan, jotka myöhemmin muodostuvat vain yhteisen ratkaisun esteeksi. Standardiksi soveltuva ratkaisu on sinänsä jo olemassa. Se on HST. Otettakoon se laaja-alaisesti käyttöön ja vapautetaan tällä hetkellä sähköisen tunnistuksen kanssa eri yhtiöissä työskentelevät henkilöt kehittämään tätä hyödyntäviä palveluja. Tämä palvelee parhaiten niin kuluttajia kuin heille palveluja ja tuotteita valmistavia organisaatioitakin.

Pro HST -ryhmä on valmis jatkamaan toimintaansa näiden tavoitteiden eteen, kenties jopa hieman olemustaan jämäköittämälläkin. Palvelujen ja tuotteiden tarjoajilta odotamme yhteistyön halua ja nurkkakuntaisesta ajattelusta luopumista kestävän, yhteisen hyvän eteen. Sähköinen identiteettimme älköön olko kauppatavaraa. Kilpailu suunnattakoon sitä hyödyntäviin palveluihin. Valtiovallalta HST-ryhmä odottaa sen vallassa olevien esteiden poistamista sekä esimerkinomaista toimintaa ryhtymällä omissa palveluissaan HST:n varauksettomaksi käyttäjäksi.

Herra ministeri. Näillä saatesanoilla minulla on kunnia luovuttaa Pro HST -ryhmän puolesta sen laatima raportti käyttöönne.